

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Schuytershoek 22.760 (Destelbergen, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2018I217
September 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	10
1.3.5	Verstoringshistoriek	11
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	12
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	12
1.3.6.2	Geplande werken	13
1.4	Assessmentrapport	15
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	16
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	23
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	23
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	24
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	26
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	30
1.5	Synthese	33
2	Bibliografie	34

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	12
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	16
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Hoogteverloop, ZW-NO (bron: Geopunt).....	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	32

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2017
(Bron: Geopunt).....32

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

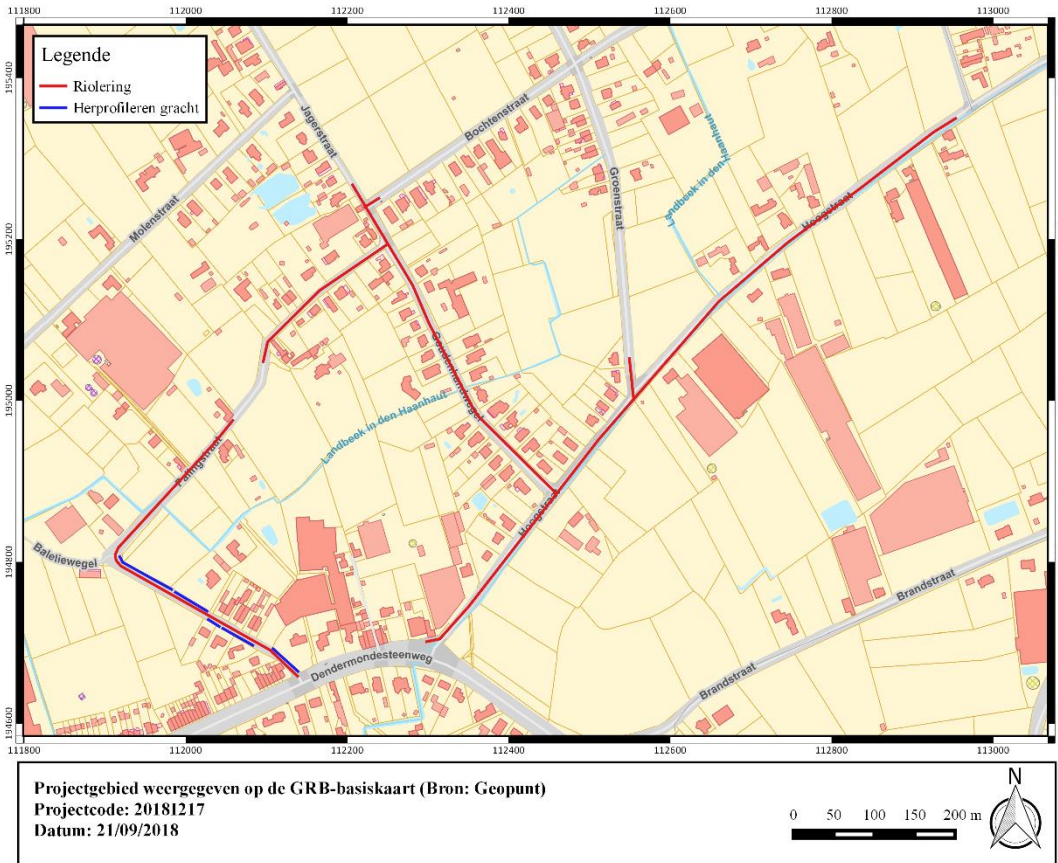
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

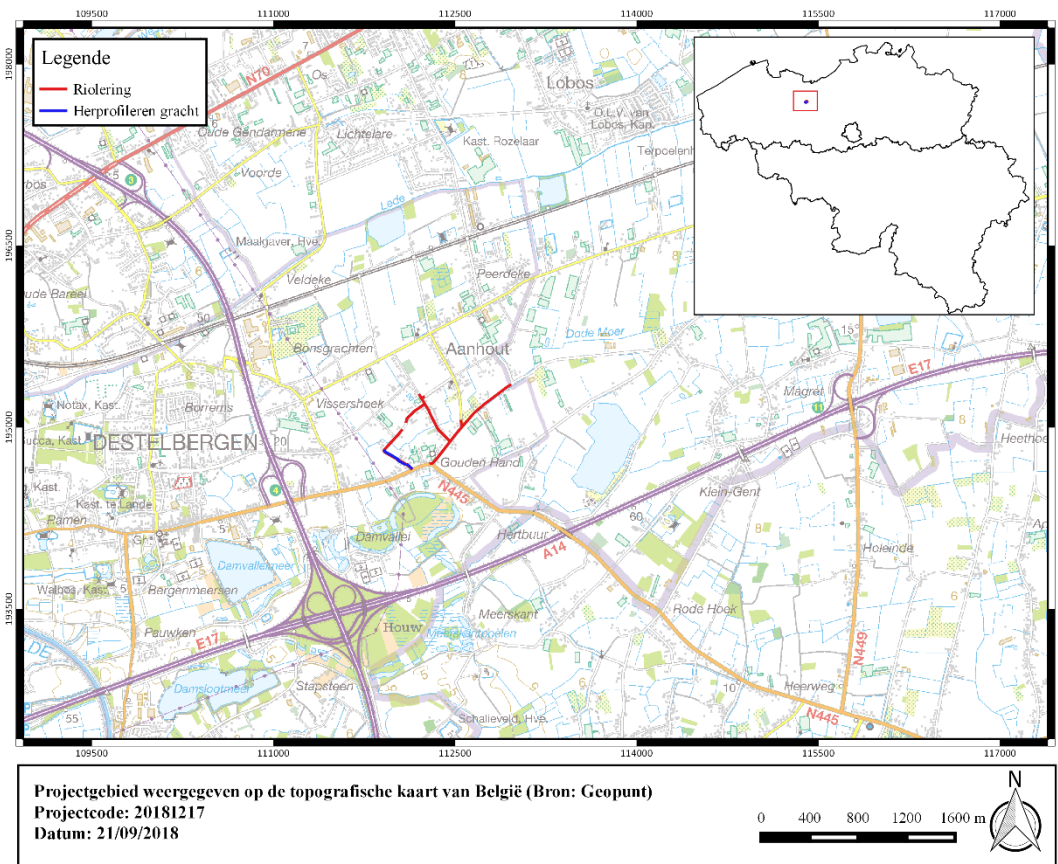
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Destelbergen
	Deelgemeente	/
	Postcode	9070
	Adres	Denderdmondsesteenweg, Palingstraat, Houdenhaanstraat, Hoogstraat 9070 Destelbergen
	Toponiem	Schuytershoek 22.760
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 11798$ $Y_{\min} = 194584$ $X_{\max} = 113067$ $Y_{\max} = 195465$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Destelbergen, Afdeling 3, Sectie G & H, openbaar domein Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als agrarisch gebied, deels in een zone bestemd als woongebied met landelijk karakter. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt een lopend tracé van 2500 m; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Schuytershoek 22.760 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

---

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

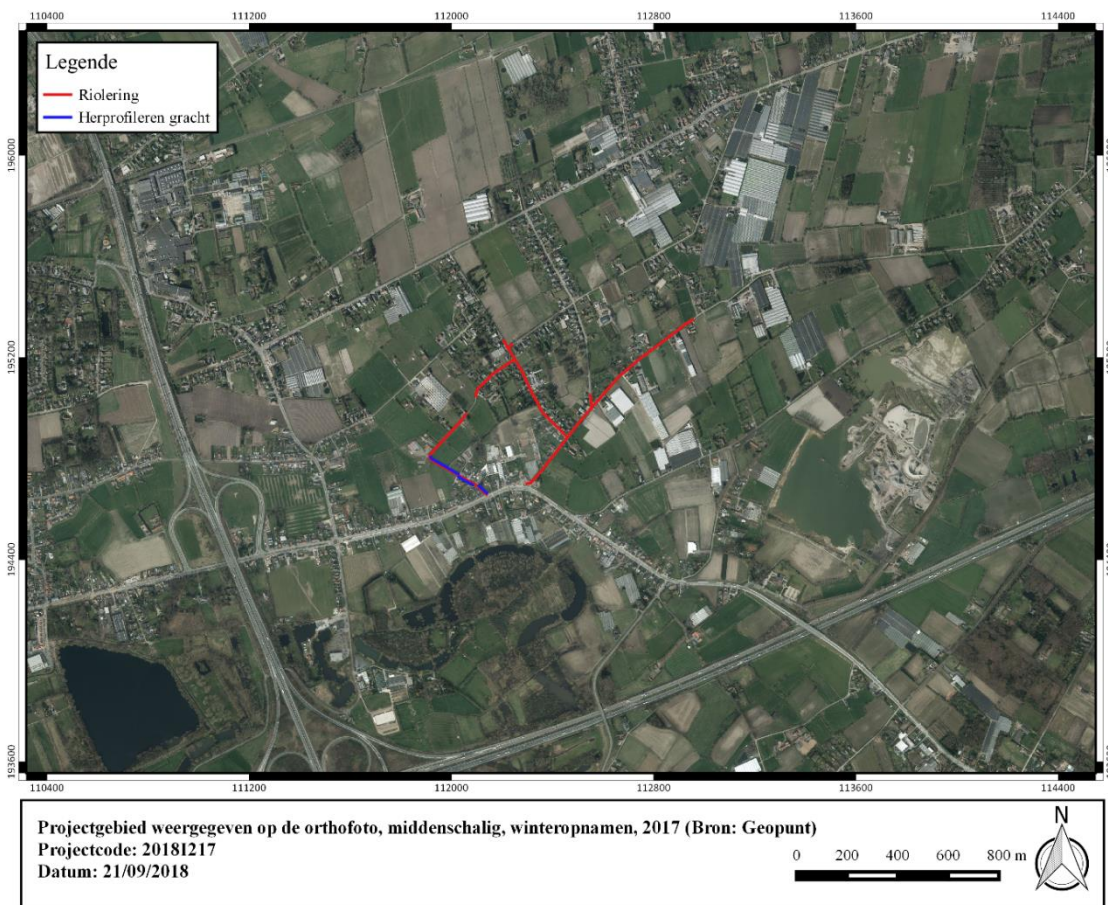
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Destelbergen, in de provincie Oost-Vlaanderen. Destelbergen is gelegen aan de Beneden-Schelde, ten oosten van de Gentse agglomeratie. Het onderzoeksterrein valt samen met een bestaand wegtracé ter hoogte van (een deel van) de Dendermondsesteenweg, Palingstraat, Goudenhandwegel, Hoogstraat, Groenstraat en Jagerstraat. Ter hoogte van de Palingstraat worden een aantal grachten verdiept en uitgebreid. De dorpskern van Destelbergen situeert zich ca. 2,4 kilometer ten westen. Tevens wordt het plangebied aangesneden door het west-oost georiënteerd verloop van Landbeek in den Haanhout.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

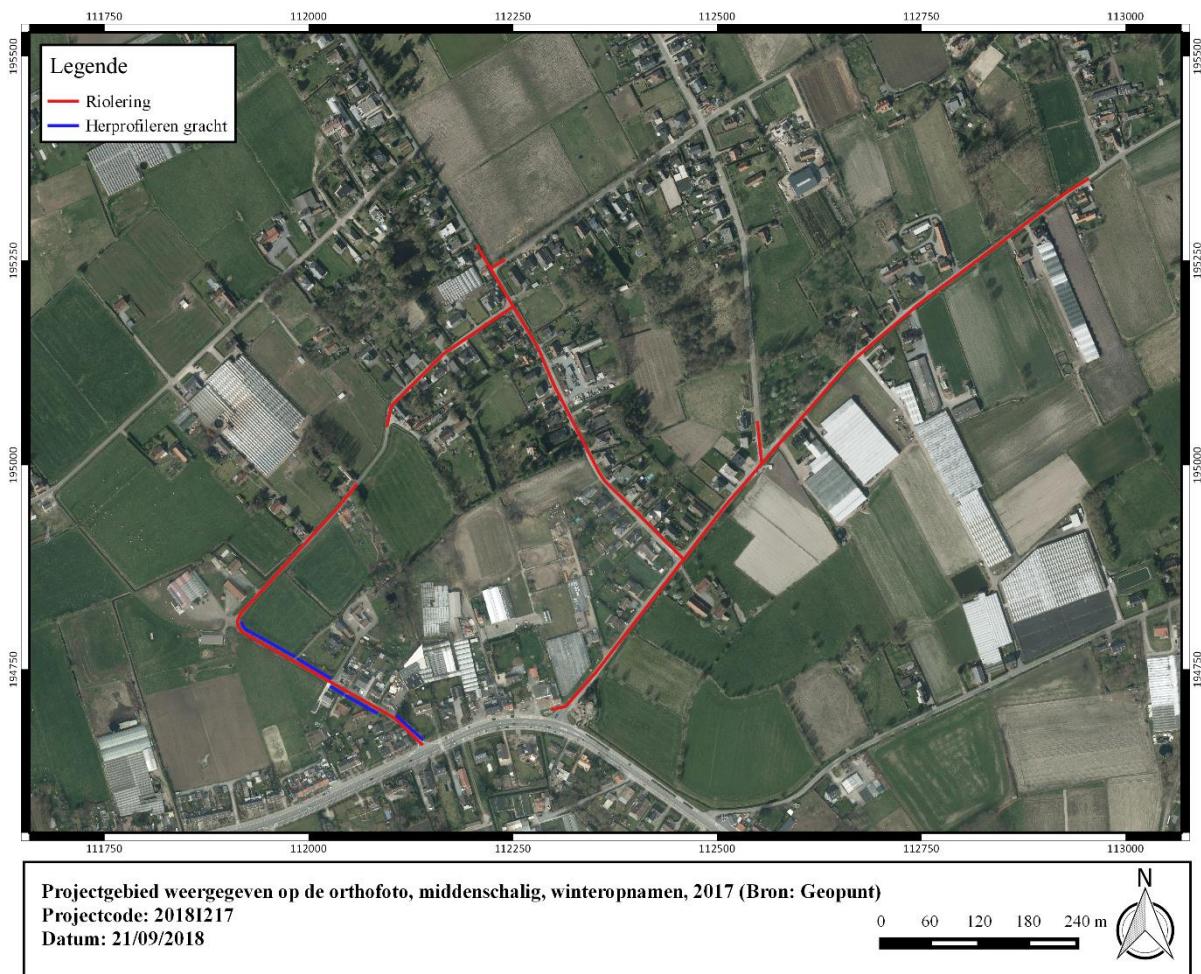
1.3.6.2.1 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van project 22.760 *Aansluiting Aanhout*. De aanvraag betreft de realisatie van een wegenis- en rioleringsproject in de Schuytershoek en heeft betrekking op 2500 m lopend tracé. Over het volledige tracé wordt een nieuw DWA-stelsel met minimale diameter 250 mm aangelegd. Het gaat om een vlak gebied, zodat er twee pompstations moeten worden voorzien. Om het aantal pompstations te beperken wordt geen cascadesysteem voorzien, maar een systeem waarbij langs beide zijden van de pompstations gravitaire riolering wordt aangesloten. Vanuit deze pompstations vertrekt dan telkens een persleiding met aansluiting op het afwaartse stelsel. De pompstations worden binnen het openbaar domein voorzien. Er wordt een pompstation aangelegd ter hoogte van de Palingbeek en een pompstation ter hoogte van Hoogstraat 37. Voor het RWA-stelsel wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande grachten en rioleringen. Daar waar geen bestaande grachten aanwezig zijn, wordt een nieuwe RWA-riolering aangelegd: Palingstraat nrs. 76-92, Goudenhandwegel nrs. 10-42. Het grachtenstelsel langs de Palingstraat sluit momenteel nog aan op het gemengde stelsel in de Dendermondsesteenweg. Door herprofilering van de grachten langs de Palingstraat, kunnen deze worden aangesloten op de bestaande waterloop die deze straat kruist t.h.v. nr. 45.

Het onderzoeksterrein valt integraal samen met bestaande wegenis met uitzonderingen van de uitbreiding en uitdieping van een aantal grachten gelegen langsheen de Palingstraat. Specifiek betreffen deze werken aan de grachten het herprofileren van de grachten, het vernieuwen van de inbuizingen en de kopmuren en het voorzien van oeverversteving en knijpconstructies. Er worden geen nieuwe grachten aangelegd.

De nieuwe riolering zal dieper liggen dan de bestaande riolering. Er wordt geen bufferbekken, werfzone of terrein voor grondverbetering voorzien. Het wegenisherstel betreft uitsluitend het herstel van de bestaande toestand.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

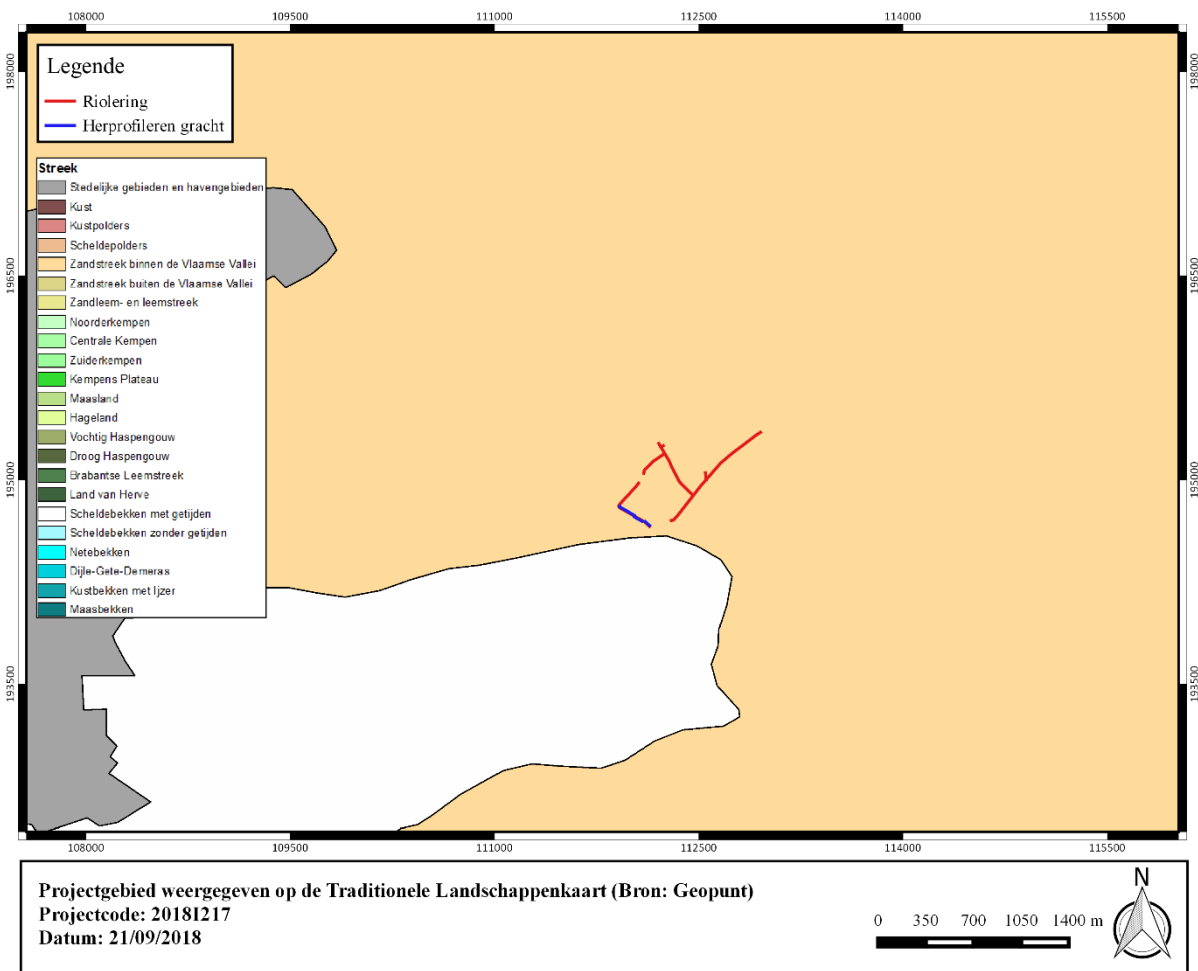
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

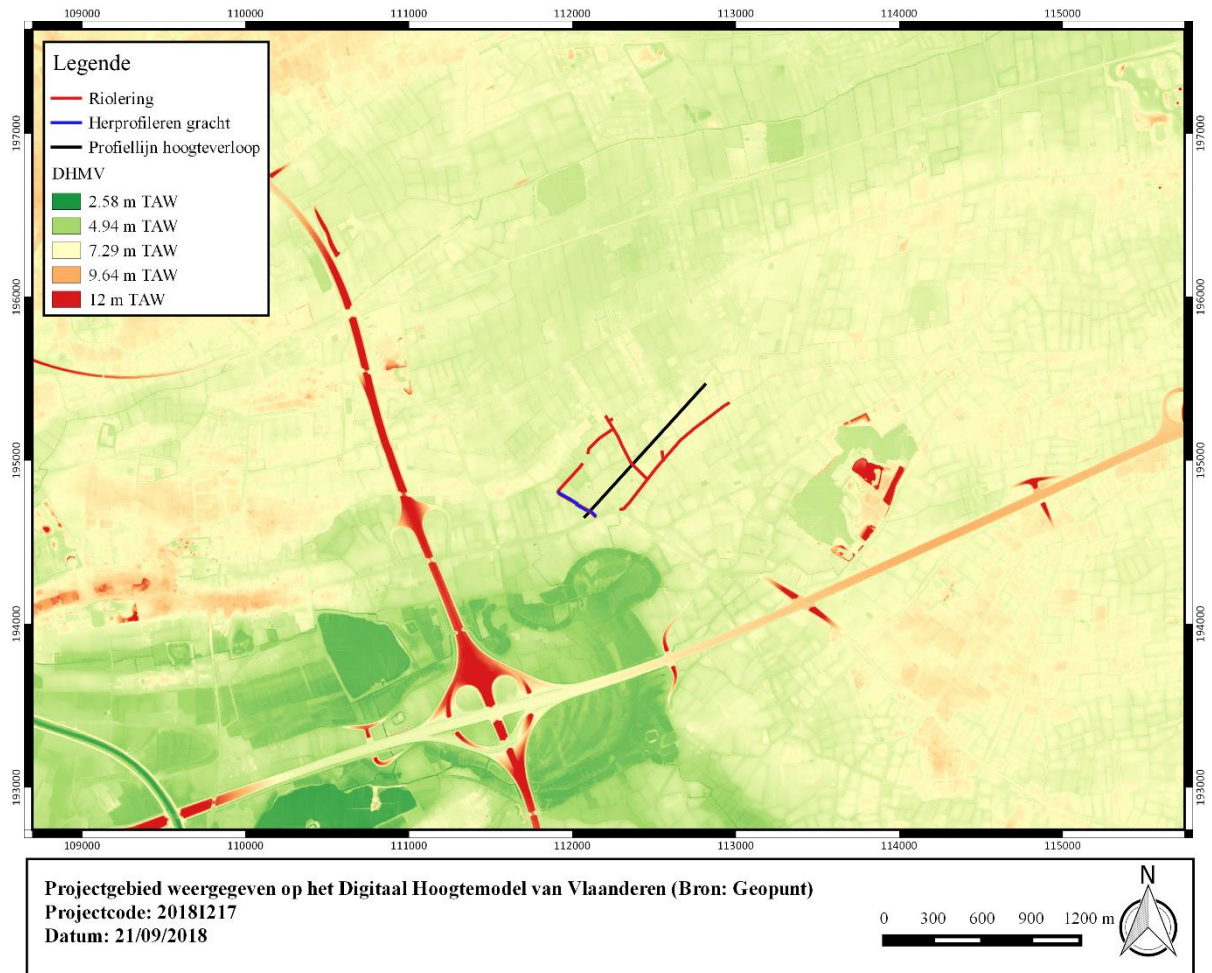
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Precies ten zuiden situeert zich het Scheldebekken met getijden. De hoogteligging van het terrein varieert van 6 m tot 7,25m TAW. Het noordelijk deel van de gemeente wordt gekenmerkt door zandruggen afgewisseld door depressies. Het dorpscentrum en de wijk Eenbeekeinde, beide aan de Dendermondsesteenweg gelegen, maken deel uit van een grotendeels genivelleerde duinenzone, de oostelijke uitloper van de hoge zandrug die aanvangt bij de samenvloeiing van Schelde en Leie te Gent. Het zuidelijk deel van de gemeente, grenzend aan de deelgemeente Heusden, behoort tot de alluviale Scheldevaai. Door vroegere turfwinning ontstonden in dit venig meersgebied talrijke waterplassen en groeide de Damvallei uit tot een biologisch uniek en landschappelijk waardevol natuurgebied.

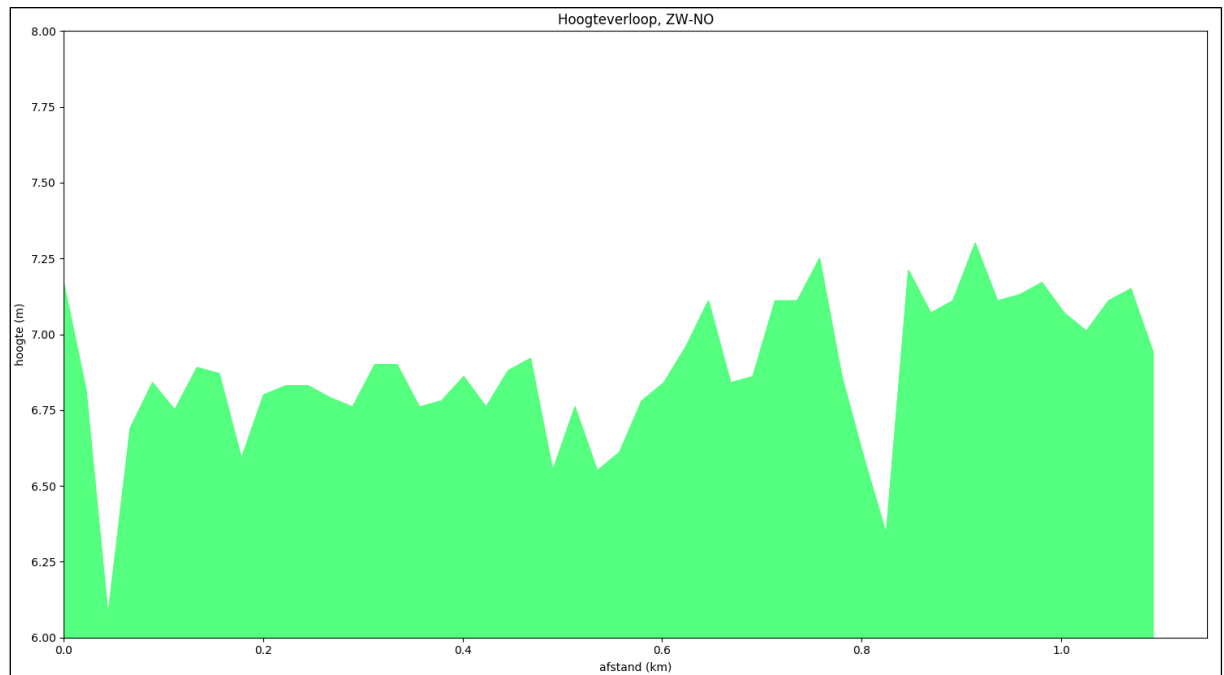

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

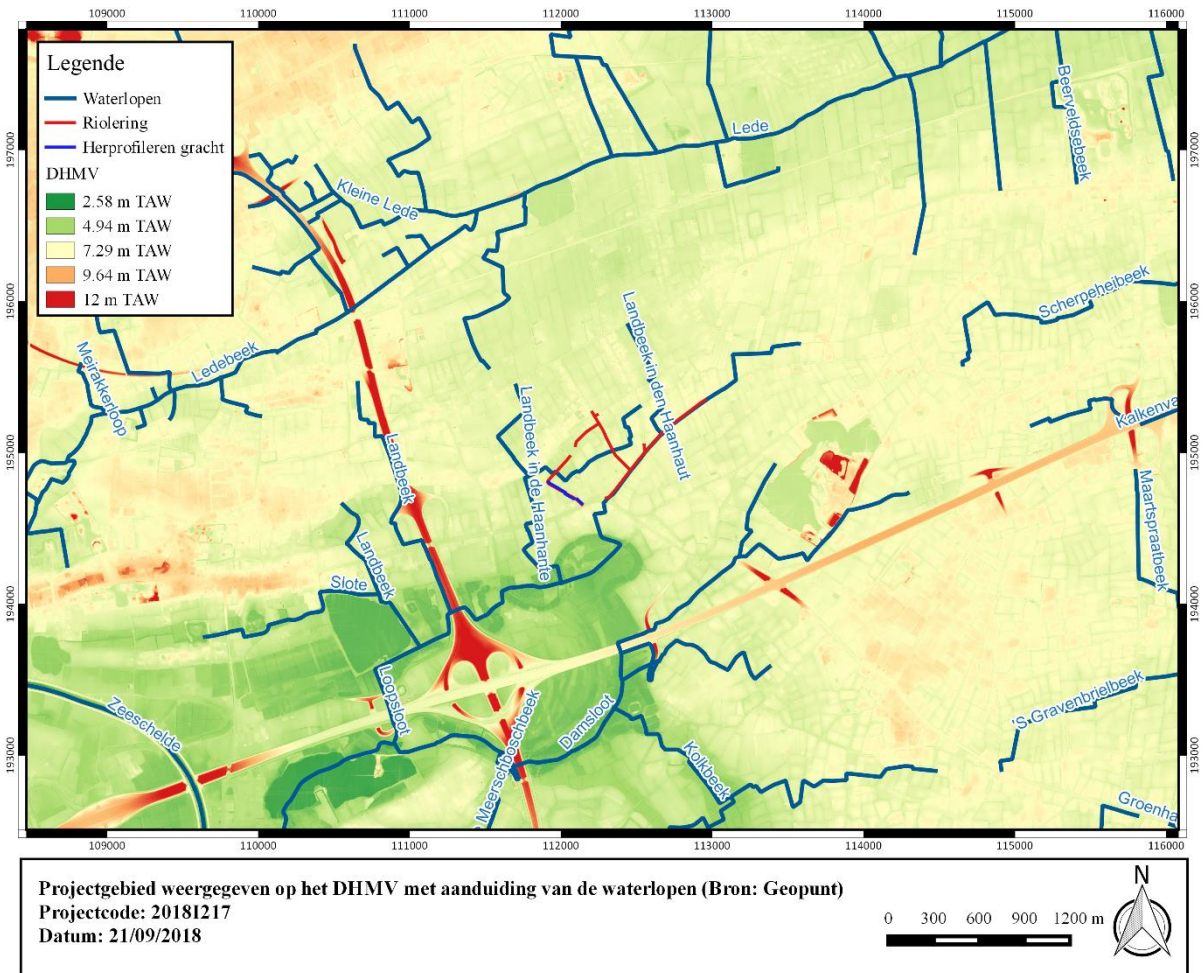

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

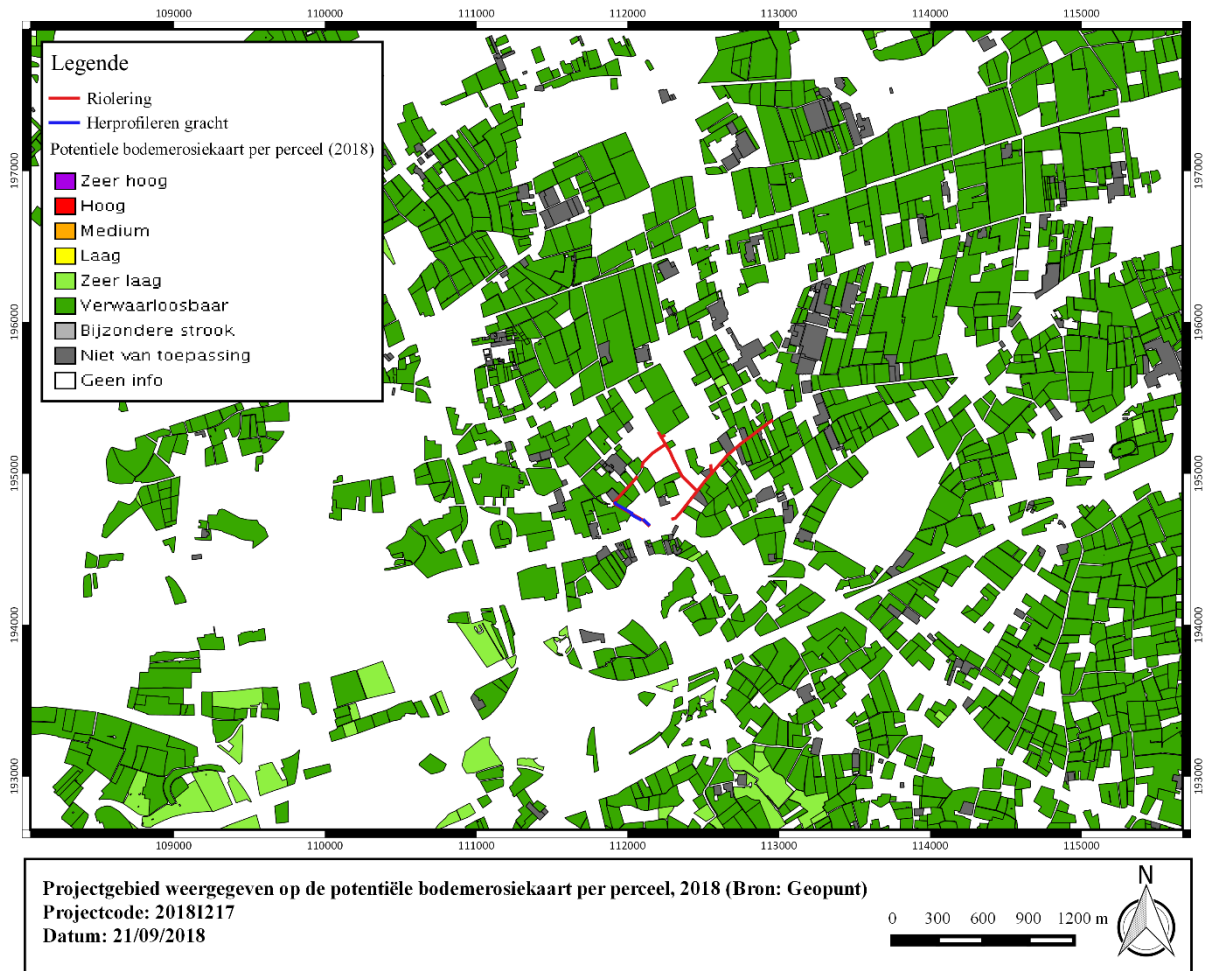
Figuur 7: Hoogteverloop, ZW-NO (bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

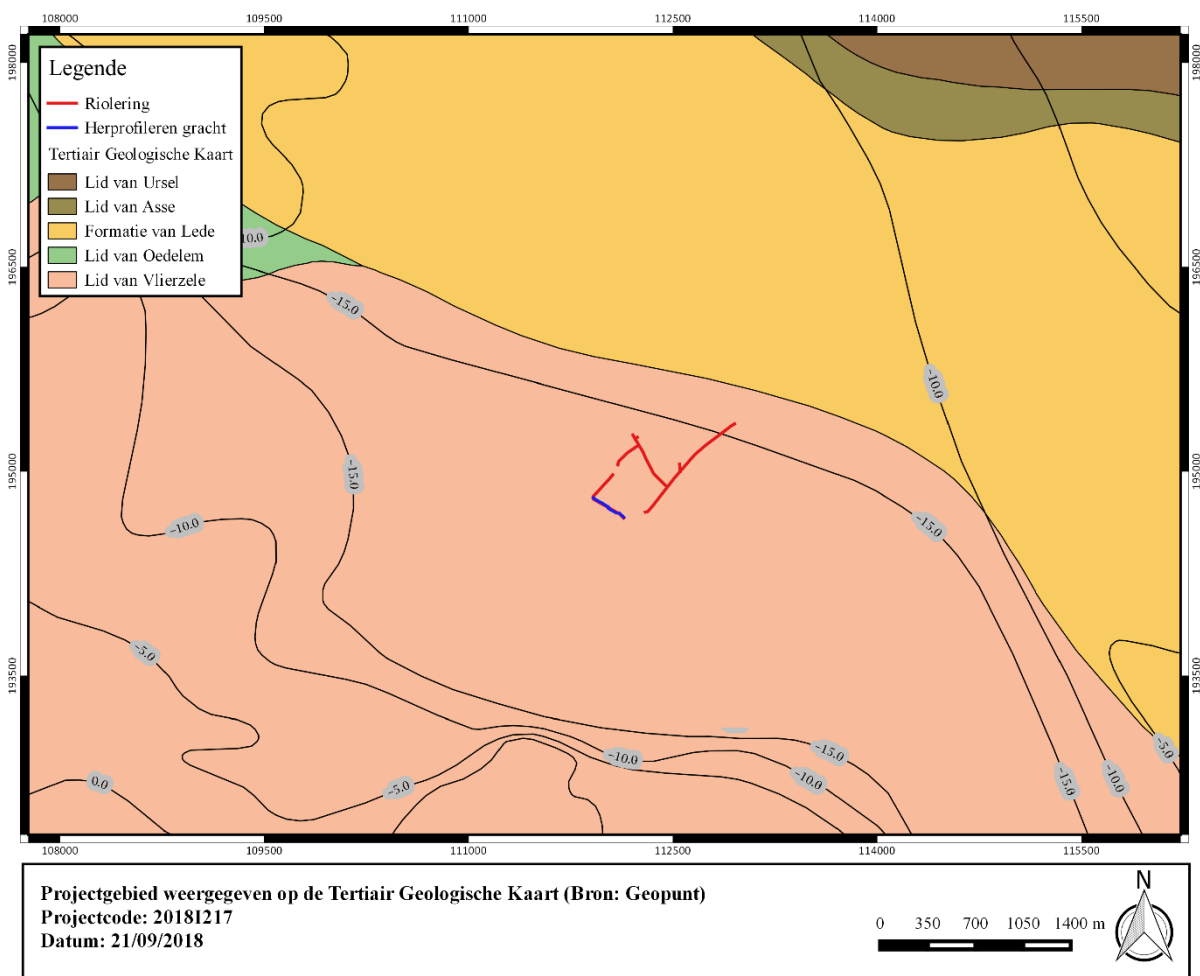
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele** (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het **Lid van Vlierzele** is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

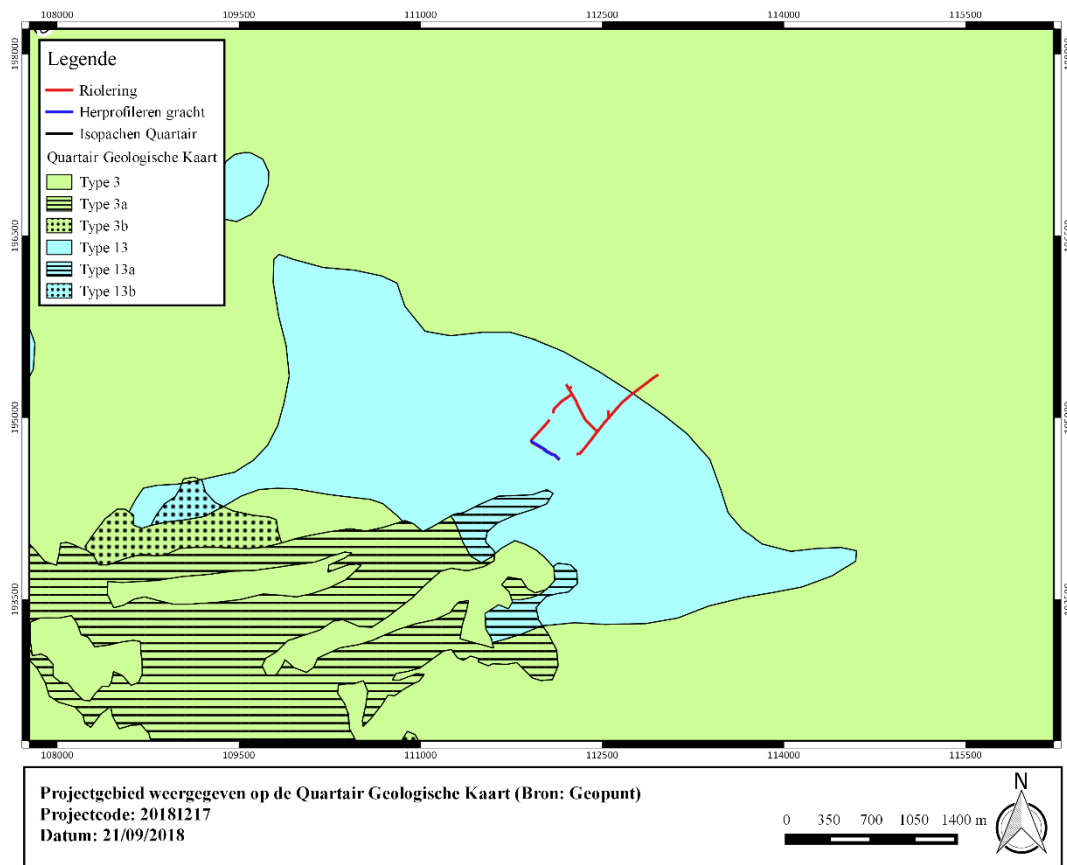

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 13**. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. In deze eolische afzetting kunnen eventuele hellingsafzettingen voorkomen en lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn.

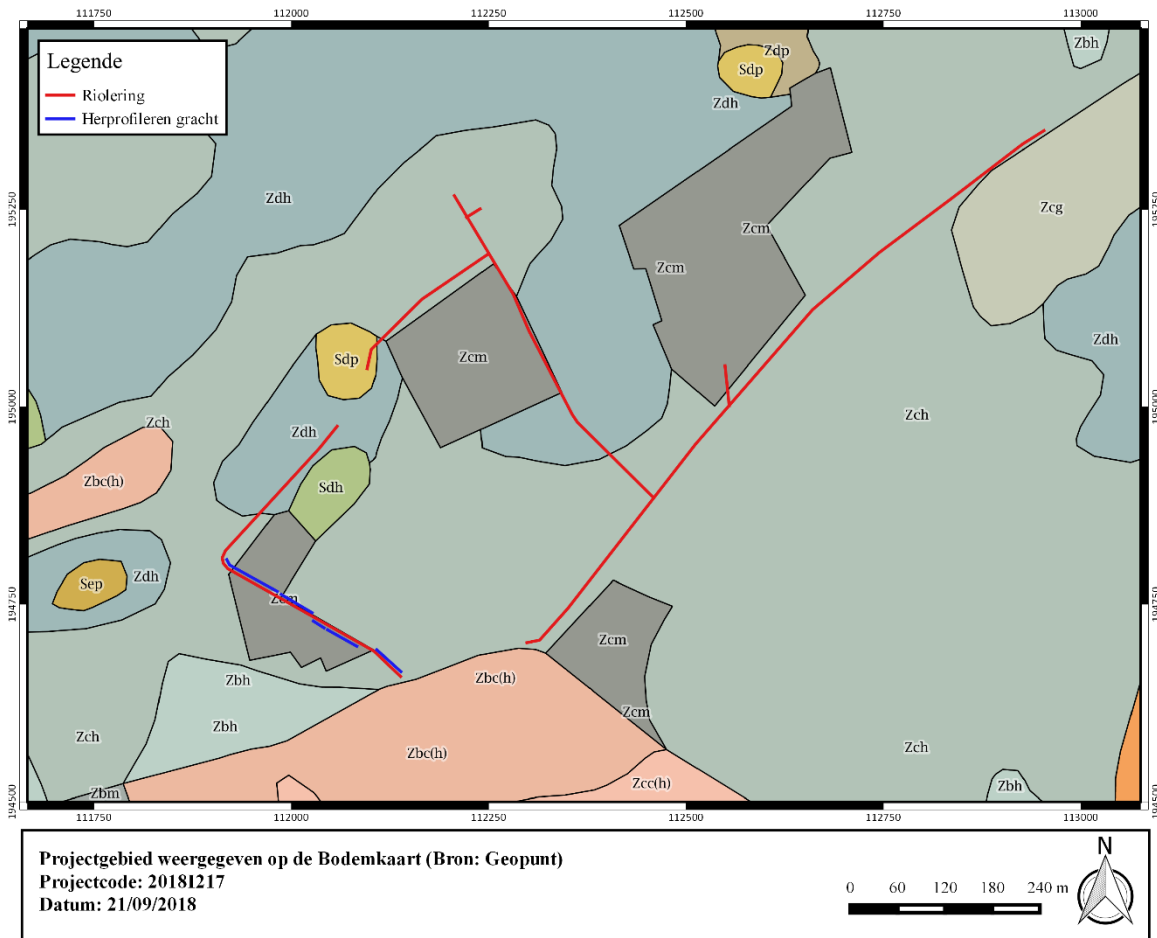

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van bodemtype Zch (Matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont), Zdh (Matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont), Sdp (Matig natte lemig zandbodem zonder profiel) en Zcm (Matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont).

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Destelbergen werd vanouds door mensen gefrequeenteerd. In de jaren 1927-1928 werden ten noorden van de Dendermondsesteenweg graven uit de Urnenveldentijd blootgelegd. Deze vondsten zouden later aanleiding geven tot een langdurige opgravingscampagne uitgevoerd door de UGent o.l.v. Prof. Dr. De Laet. De resultaten uit dit systematisch onderzoek in stratigrafisch verband brachten belangrijke gezichtspunten naar voren. Het onderzoek trof vondsten aan sinds het mesolithicum en het neolithicum. Voor de late bronstijd en de vroege ijzertijd werd voornoemd grafveld opgegraven, die veel heeft bijgedragen tot kennis in verband met de Urnenveldencultuur. De eerste sporen van intense bewoning met kenmerken van een nederzetting echter, dateren uit de Gallo-Romeinse periode. Archeologische vondsten wijzen op continuïteit in de menselijke aanwezigheid gedurende de middeleeuwen en de post-middeleeuwen.

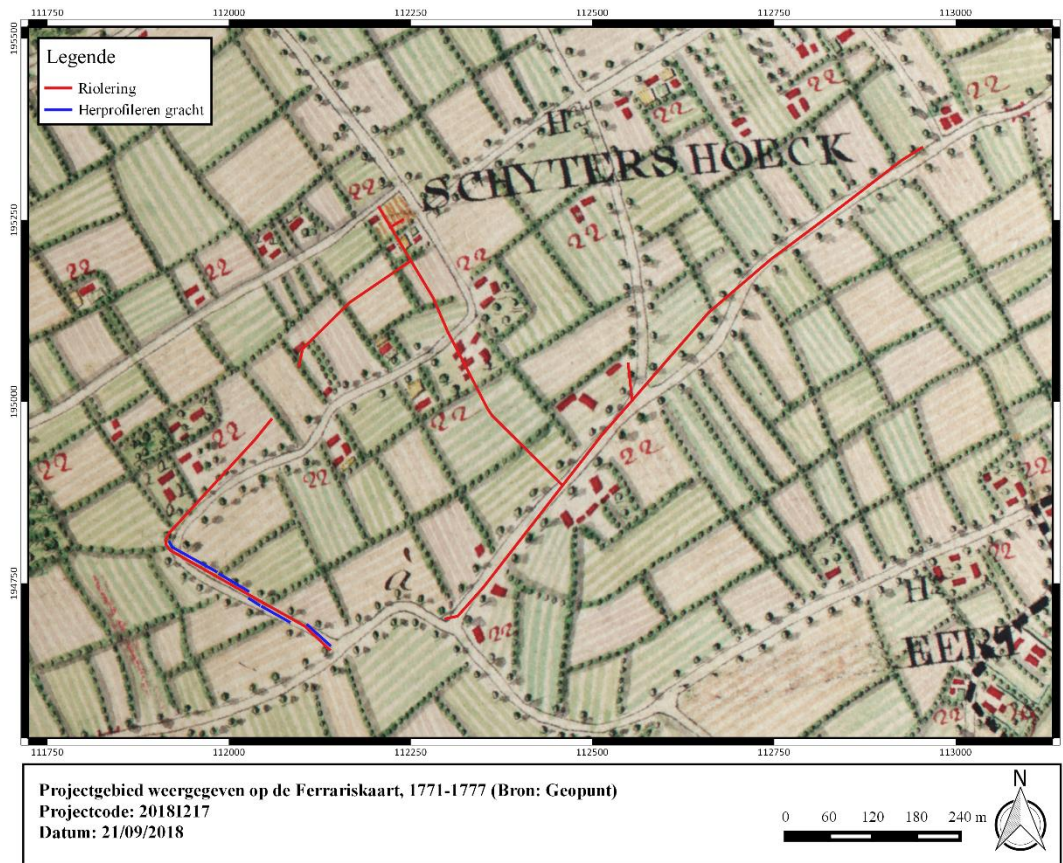
Volgens een archieftekst werd in 962 de nederzetting "Thesle" met bijbehorende bidplaats als restitutie door Wichman, graaf van Hamaland, geschonken aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Sommige auteurs brengen de "villa Thesla" in verband met het Sint-Pietershof, een cirkelvormig omgrachte hoeve van de Sint-Pietersabdij in de Sint-Pietershofstraat in de buurt van de parochiekerk. Tot het eind van het feodaal tijdperk bleef de afzonderlijke heerlijkheid Destelbergen afhangen van de Sint-Pietersabdij. Voor 1559 hing de parochie Destelbergen af van het bisdom Doornik, nadien van Gent. Bestuurlijk ressorteerde de gemeente onder de kasselrij van de Oudburg van Gent.

De Sint-Pietersabdij bezat naast enkele grote landerijen ook leengoederen waarvan 'Notax' en het daarvan afhangerende Succirca de voornaamste waren. Deze en andere laat-middeleeuwse sites met walgracht in het aanvankelijke bosrijke westelijk deel van de gemeente evolueerden tot een 20-tal kastelen met parken, vijvers en dreven die het beeld van de gemeente typeerden tot het midden van de 20ste eeuw. Een deel van dit karakteristiek kasteelparkgebied is thans nog bewaard door de bescherming als dorpszicht van onder andere de kastelen "Notax", "Succa", "Crabbenburg", "Te Lande", "Ter Meeren" en "Van Acker" met hun aanhorigheden en omgeving. Destelbergen bezit twee afzonderlijke verstedelijkte kernen: het langwerpige straatdorpcentrum met kerk aan de Dendermondsesteenweg, en de wijk Eenbeekeinde die morfologisch vergroeid is met de Gentse deelgemeente Sint-Amandsberg. In aansluiting met de expansieve industriële vestingen in de Gentse randgemeenten tijdens de 19de eeuw, ontstond ook aan de Schelde-oever in het westen van Destelbergen enige nijverheid, namelijk een textielabriek en andere kleine bedrijven. Dit ging gepaard met de bouw van rijen arbeidershuizen aan de Dendermondsesteenweg.

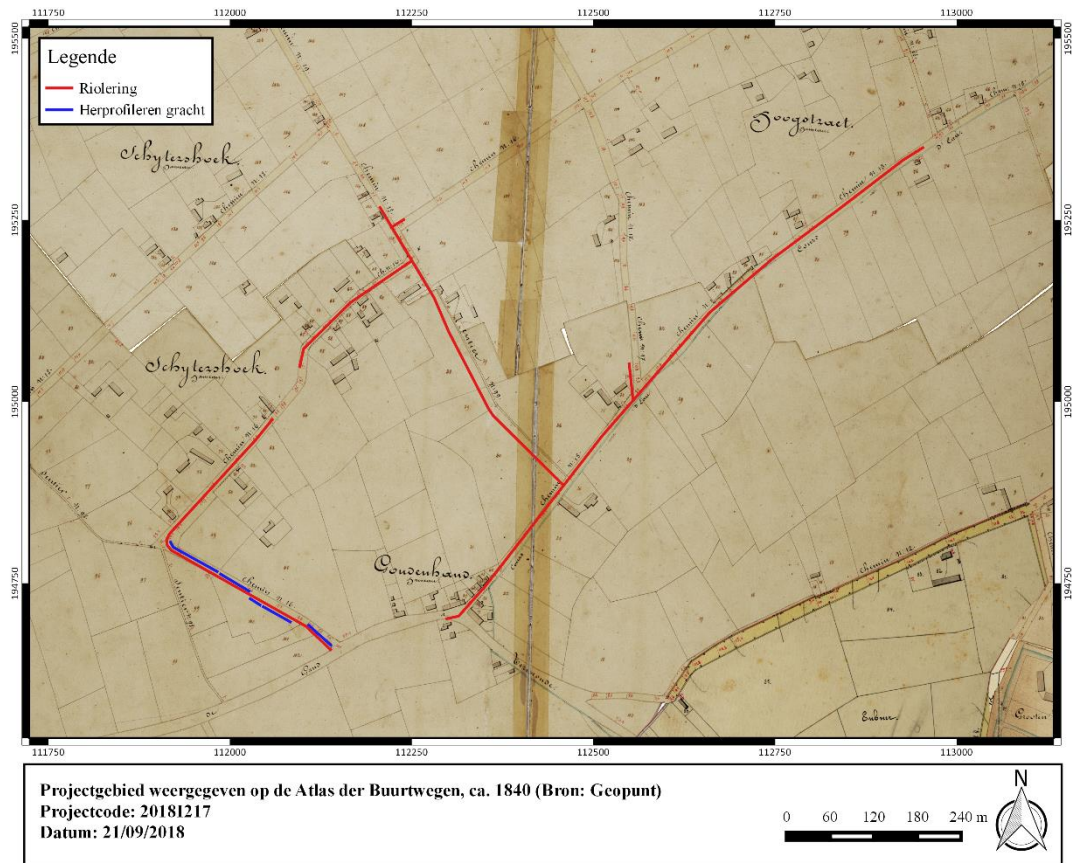
1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de Atlas der Buurtwegen valt het projectgebied quasi integraal samen met wegenis. Zowel het verloop van de Dendermondsesteenweg, de Palingstraat, de Hoogstraat en de Groenstraat is duidelijk waarneembaar. De Goudenhandwegel is weergegeven als smalle voetweg. Ook op de Ferrariskaart situeert dit wegtracé zich ter hoogte van akkerland. De Poppkaart geeft een gelijk beeld weer als de Atlas der Buurtwegen.

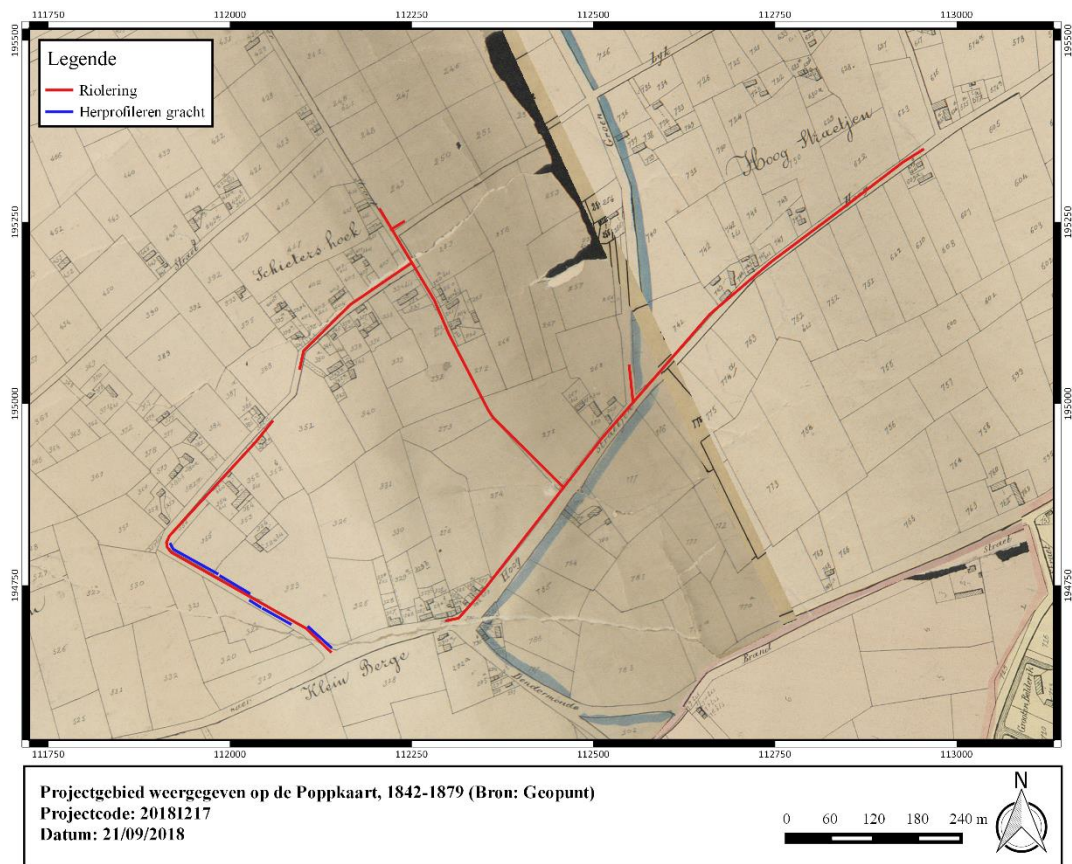

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

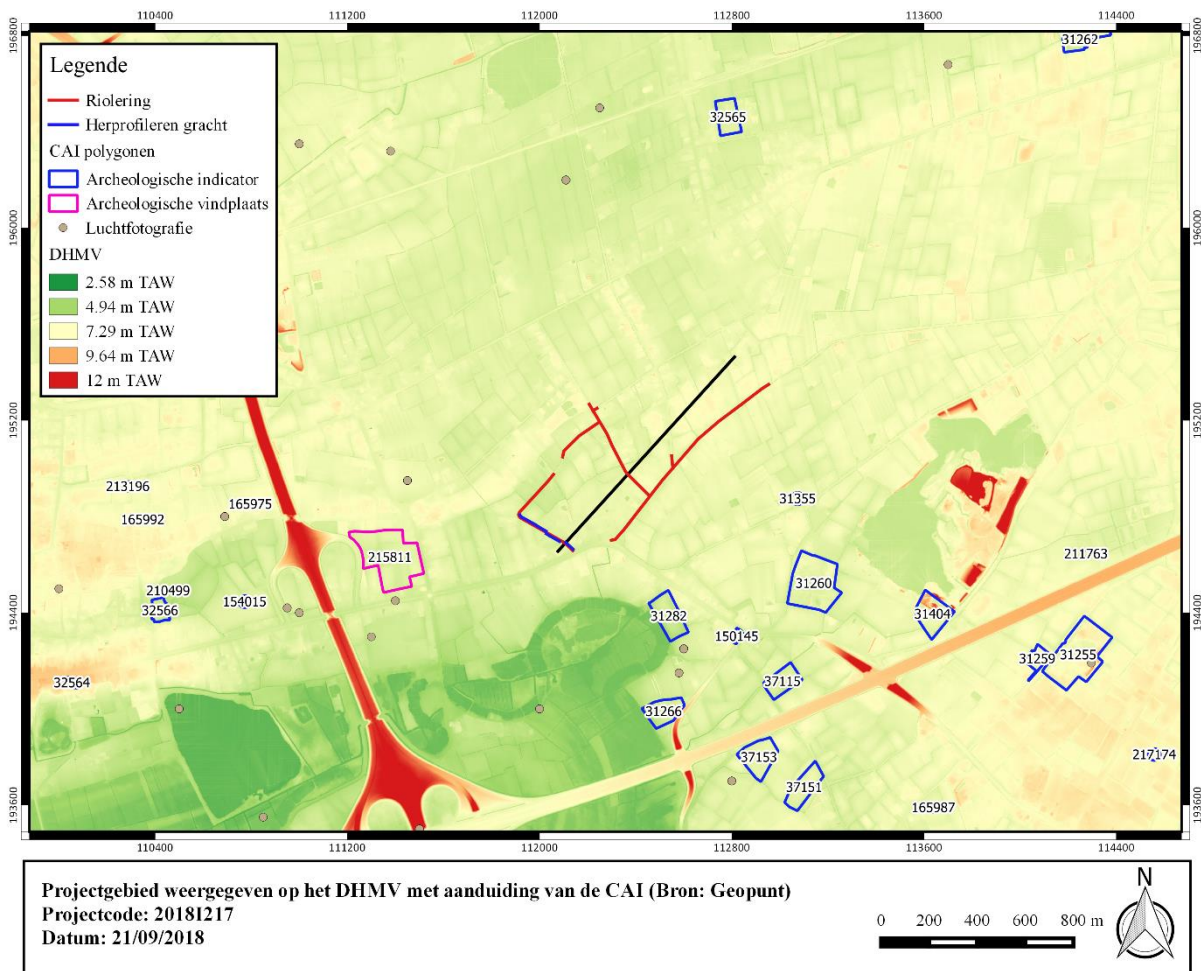

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In 2016 werd precies ten westen van het plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Deze sporen hadden enerzijds betrekking op de ontginning van het gebied en het gebruik ervan als akkerland en grasland, en resten van landindeling in de nieuwe en nieuwste tijd.

Anderzijds konden bewoningssporen worden vastgesteld in het oosten en zuiden van het terrein, die te dateren zijn in de Romeinse periode. De aanwezigheid van gebouwplattegronden wordt vermoed, maar het beperkte ruimtelijke kader van het proefsleuvenonderzoek liet niet toe deze reeds te definiëren. Tevens werden middeleeuwse sporen vastgesteld. Ook begravingssporen zijn niet uit te sluiten. Gezien de aanwezigheid van voornoemde sporen werd beslist om aansluitend een opgraving te adviseren over een gebied van 2,59 hectare.³ Ook op basis van metaaldetectie kan menselijke frequentie gedurende de Romeinse periode vastgesteld worden.

Verder wijzen historisch-cartografische indicatoren op verspreide laatmiddeleeuwse hoevebouw in de ruime omgeving.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

³ COREMANS, L. CLAESSENS, L. REYNS, N. 2017 Archeologienota Destelbergen-Kouterstraat, Rapporten All-Archeo 328, Temse, p.84.

I. Archeologische vindplaatsen

215811	<p>Mechanische prospectie (2016); NK: 15 meter</p> <p>Romeinse tijd: nederzetting</p> <p>Middeleeuwen: onbepaald</p> <p>Bron: Coremans L., L. Claessens en N. Reyns 2017: Archeologienota Destelbergen - Kouterstraat, Damstraat, Dendermondsesteenweg, Temse.</p>
--------	--

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

31255	<p>Indicator cartografie; NK: 15 meter</p> <p>Onbepaald: lusthof - op de oude heerlijkheid Ertbuur - wallen en gracht - opperhof/neerhofstructuur</p> <p>Bron: Poelman R., 1987, Op stap in Beervelde, Heemkundig Nieuws Oost-Oudburg, Jrg. 15, nr. 2, pp. 12-16</p>
31259	<p>Indicator cartografie; NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
31262	<p>Indicator cartografie; NK: 15 meter</p> <p>Middeleeuwen: site met walgracht</p>
31355	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Late middeleeuwen: hoeve</p>
31404	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Late middeleeuwen: site met walgracht</p>
32564	<p>Indicator cartografie; NK: 150 meter</p> <p>Middeleeuwen: kerk - de oude parochiekerk werd afgebroken en op dezelfde plek werd de huidige kerk gebouwd (over de oude verder geen informatie bekend).</p>
32565	<p>Indicator cartografie; NK: 15 meter</p> <p>Middeleeuwen: site met walgracht</p>
32566	<p>Indicator cartografie; NK: 15 meter</p>

	Late middeleeuwen: site met walgracht - voormalige pachthoeve van de petantie van de Gentse St.-Pietersabdij
150145	Indicator cartografie; NK: 150 meter Nieuwe tijd: verdwenen molen

Veldprospecties

31266	Veldprospectie (1990); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal
31282	Veldprospectie (1991); NK: 150 meter Onbepaald: site met walgracht - aardewerk
37115	Veldprospectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
37151	Veldprospectie (1980); NK: 150 meter Late middeleeuwen: aardewerk
37153	Veldprospectie (1980); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal

Metaaldetectie

165975	Metaaldetectie (2014); NK: 15 meter 16 ^e eeuw: munten
165987	Metaaldetectie (2014); NK: 15 meter 16 ^e eeuw: loden hangertje, naar determinatie vinder uit de 16e eeuw, met de beeltenis van de OLV van Sichem.
165992	Metaaldetectie (2014); NK: 15 meter Romeinse tijd: 2 bronzen Romeinse munten, in slechte staat zodat verdere determinatie niet mogelijk is.
210499	Metaaldetectie (2015); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: Denarius van Antoninus Pius ANTONINVS AVG PIVS P P IMP II TR POT XIX COS IIII met een zittende Annona RIC 250

211763	Metaaldetectie; NK: 15 meter 19 ^e eeuw: munten
213196	Metaaldetectie; NK: 15 meter 16 ^e eeuw: Medaillon zilver Notre Dame De Hal. Periode 1566 Kardinalsten - Geuzenopstand
217174	Metaaldetectie; NK: 15 meter Middeleeuwen: munten 17 ^e eeuw: oord Maastricht 1607 18 ^e eeuw: knoop van de Royal Northumberland Fusiliers, 1742 Nieuwe tijd: enkele musketkogels Onbepaald: fragment van vermoedelijk schijfvormige plaat, koperlegering, fragment van ca. 4x4 cm, ca. 2 mm dik, versierd (gegraveerd), met oa. twee doodshoofden – verschillende knopen

Toevalsvondst

31260	Toevalsvondst; NK: 15 meter Romeinse tijd: beeldje geïntepreteerd als Venus met duif 16 ^e eeuw: site met walgracht
-------	---

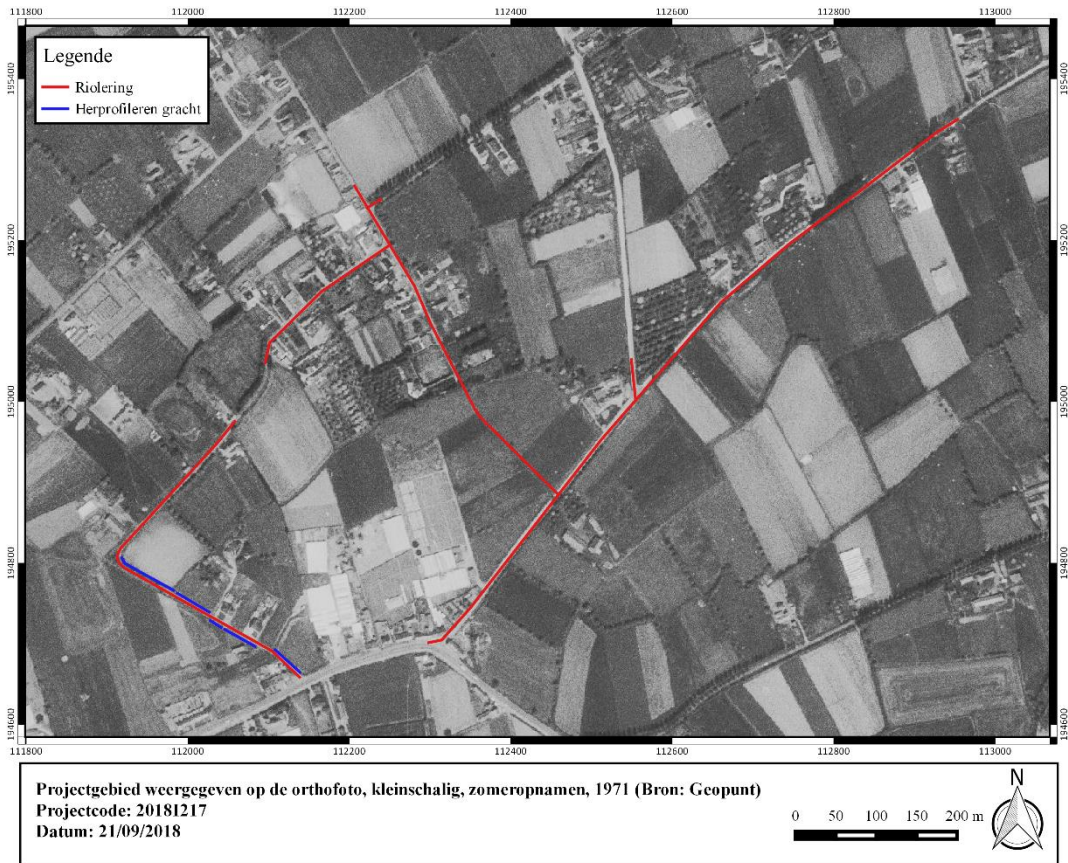
Luchtfotografie

154015	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: circulaire structuur
--------	---

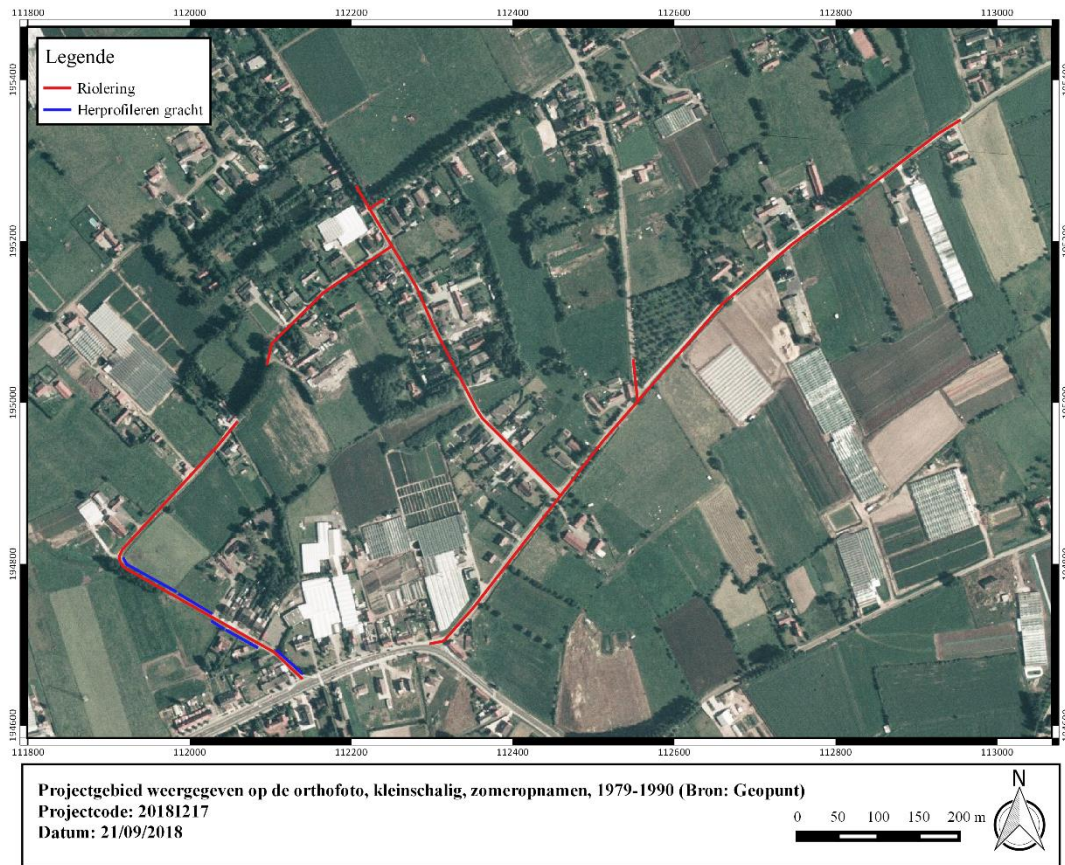

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

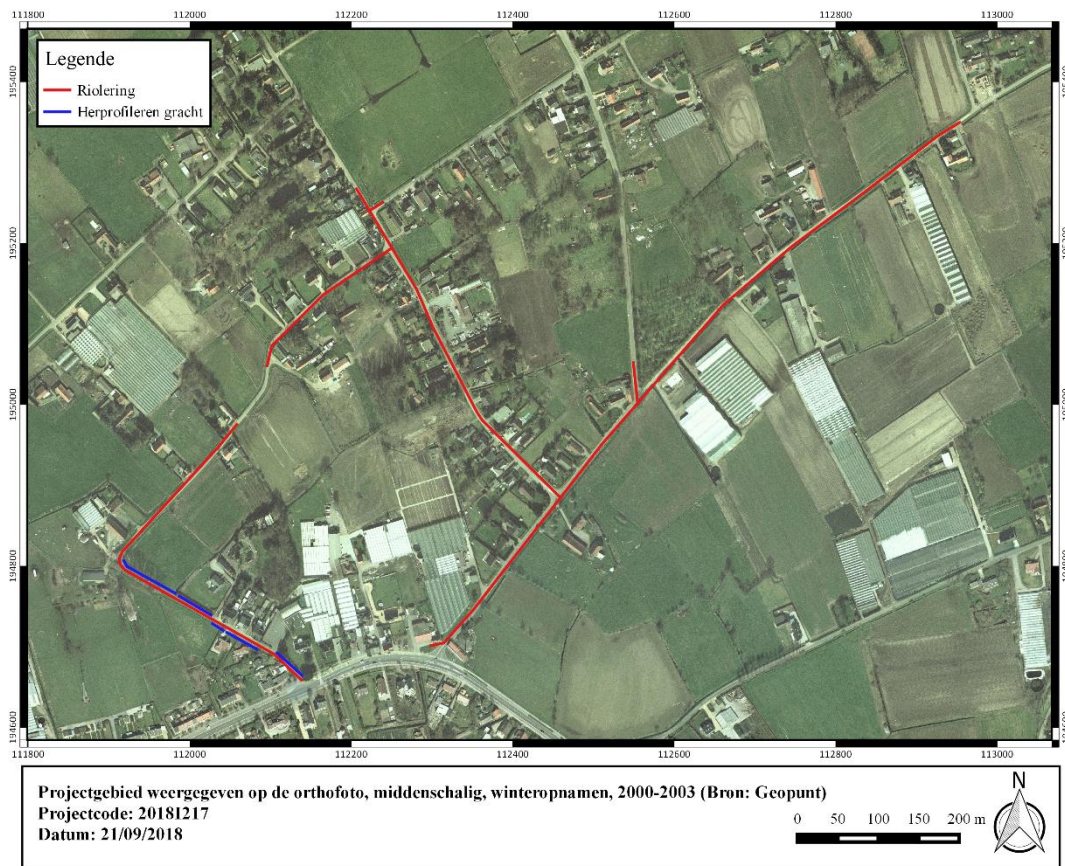
Vanaf de orthofoto van 1971 valt het volledige plangebied (met uitzondering van het zuidelijk deel van de Goudenhandwegel en de grachten) samen met wegenis. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 is te zien dat de Goudenhandwegel is doorgetrokken tot aan de Hoogstraat. Ter hoogte van de geplande grachtuitbreiding situeert zich op heden grasveld.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

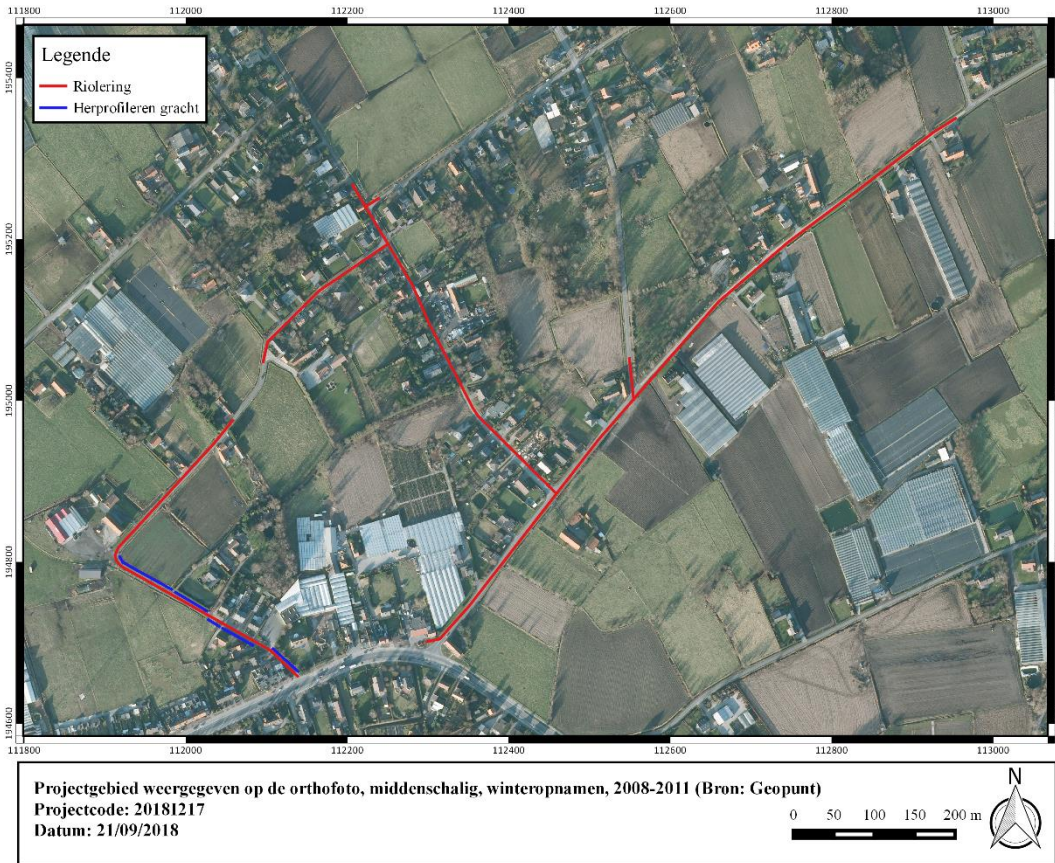

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

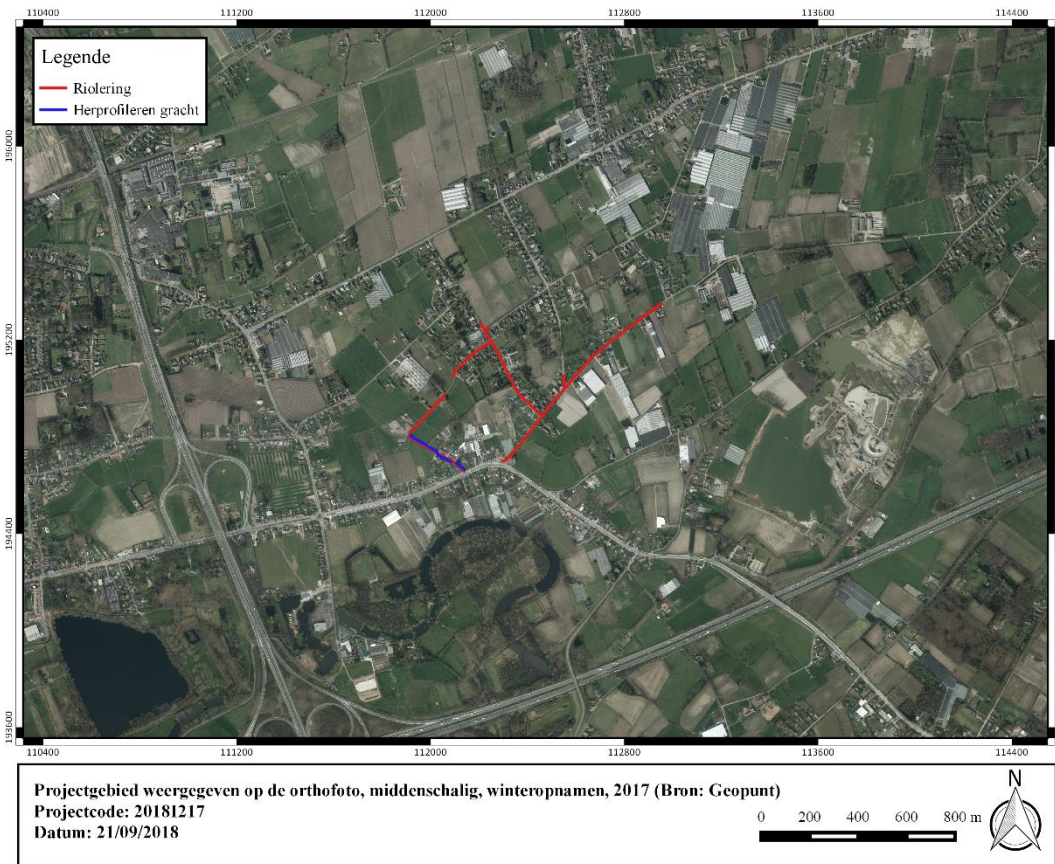

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de aanleg van project ‘aansluiting Aanhout’ te Destelbergen, een gemeente ten oosten van de Gentse agglomeratie. Dit project omvat de heraanleg van wegenis en riolering over een 2500 m lang tracé in de *Schuytershoek*. De geplande werken omvatten het herprofileren van een aantal grachten aan de Palingstraat, de realisatie van twee pompstations, de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel en wegenisherstel van de bestaande toestand. Er wordt geen bufferbekken, werfzone of terrein voor grondverbetering voorzien. Het volledige tracé, met uitzondering van de grachtuitbreiding, bevindt zich ter hoogte van bestaande wegenis.

Landschappelijk gezien is het terrein gelegen in de zandstreek in de Vlaamse Vallei. Net ten zuiden bevindt zich het Scheldebekken met getijden. De Quartairgeologische kaart geeft enerzijds over het grootste deel van het projectgebied een profielopbouw weer van getijdenafzettingen van het Eemiaan gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan met daarop eolische afzettingen en anderzijds in het noordoosten een profiel dat bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan waarop eolische afzettingen van het Vroeg-Holoceen rusten. Het projectgebied bevindt zich op een hoogte tussen ca. 6 – 7,25 m TAW.

Cartografische bronnen indiceren een ruraal karakter van het plangebied en de omgeving. Op de Ferrariskaart valt het plangebied samen met bestaande wegenis, uitgezonderd de Goudenhandwegel, die dwars door akkers loopt. In de nabije en ruime omgeving zijn menig alleenstaande hoeves weergegeven. Op de Atlas der Buurtwegen wordt de Goudenhandwegel weergegeven als smalle voetweg. Op de orthofoto van 1979-1990 is duidelijk te zien hoe de Goudenhandwegel doorgetrokken werd tot aan de Hoogstraat.

Op het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. Op zo’n 500 meter ten westen van het projectgebied werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door All-Archeo waarbij sporen, die wijzen op menselijke bewoning in de Romeinse periode aan het licht kwamen. Voorts bevinden zich vooral ten zuiden cartografische indicatoren van sites met walgracht.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een verwachting inzake sporenarcheologie. Op basis van de beschikbare gegevens en de waarnemingen in de directe nabijheid van het plangebied kan uitgegaan worden van een relatief oppervlakkige archeologische situatie. Gelet deze oppervlakkige situatie en de vermoede verstoring bij de aanleg van de bestaande riolering en wegenis is er geen verwachting inzake een bewaarde artefactenconcentratie op het terrein.

Op basis van de lineaire vorm en de huidige verstoring wordt verder onderzoek als weinig zinvol beschouwd.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

COREMANS, L. CLAESSENS, L. REYNS, N. 2017 Archeologienota Destelbergen-Kouterstraat, Rapporten All-Archeo 328, Temse, p.84.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

